

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 359. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357604416/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Fantasi er som en Drøm, der ynder Natten, Meningsløsheden og Ensomheden.» Han har udtalt om Fantasien i Almindelighed, hvad der gjaldt om hans.

Tieck har talt med Begejstring om Musikken, der lærer os *at føle selve Følelsen*. Novalis indeholder Udtydningen af disse Ord. Han, hvis Attraa er den hensynsløse Følelse, vil føle sig selv og lægger ikke Dølgemaal paa, at han søger denne Selvnydelse. Derfor er Sygdom ham kærere end Sundhed. Thi den Syge føler bestandig sit eget Legeme, medens den Sunde ikke mærker Noget til det. Pascal og efter ham Kierkegaard har nøjedes med at betegne Sygdom som den Kristnes naturlige Tilstand. Novalis gaar langt videre. Sygdom er ham det højeste, det eneste sande Liv: *«Leben ist eine Krankheit des Geistes.»* Livet er en Aandens Sygdom. Hvorfor? Fordi Verdensaanden kun i levende Enkelte føler, fornemmer sig selv. Og som Novalis priser Sygdom, saaledes priser han Vellyst. Hvorfor? Fordi Vellysten intet Andet er end en ophidset, altsaa for hans Opfattelse sygelig, Selvfølelse og svævende Strid mellem Lyst og Smerte. *«I det Øjeblik,»* siger han, *«da Mennesket vilde begynde at elske Sygdom og Lidelse, laa maaske den mest henrivende Vellyst i dets Arme, og den højeste positive Lyst vilde gennemtrænge det . . . Begynder ikke overalt det Bedste som Sygdom? Halv Sygdom er af det Onde. Hel Sygdom er Lyst og det den højeste.»* Saaledes taler Novalis ogsaa om en mystisk Kraft, *«der synes at være Lystens og Ulystens Kraft, hvis henrykkende Virkninger vi saa udpræget bemærker i de vellystige Fornemmelser.»*

Til denne vellystige Sygelighedsfølelse hos Novalis svarer i Pietismen Syndsbevidstheden, denne aandelige Sygdom, der tillige er en Vellyst. Om denne Sammenhæng har Novalis den klareste Bevidsthed. Han siger: *«Den kristelige Religion er den egenlige Vellystens Religion. Synden er det næst Pirrende med Hensyn til Kærlighed til Guddommen; jo syndigere et Menneske føler sig, desto kristeligere er det. Ubetinget Forening med Guddommen, det er Sydens og Kærlighedens Formaal»* og et andet Sted: *«Det er mærkværdigt nok, at ikke for længe siden den Forestillings-Sammenhæng, som finder Sted imellem Vellyst, Religion og Grusomhed, har gjort Menneskene opmærksomme paa disses inderlige Slægtskab og fælles Retning.»*

Og som Novalis nu foretrækker Sygdom for Sundhed, saa-